

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΙΑ (ΗΡΟΔΟΤΟΣ)

Υψηλ. μαθήματος: 1.1-5, 8-12, 23-24, 29-33, 34-45, 56-58, 85-91· 2.19-27, 43-45, 54-58, 112-120· 3.80-82· 4.5-11· 8.83-96.

ΜΑΘΗΜΑ 1^ο

ΕΙΣΑΓΩΓΗ:

1. Γέννηση της ιστοριογραφίας: επικές και λυρικές καταβολές (παραδόσεις: Ρεγκάκος, *Επινοώντας το παρελθόν*, σσ. 21-23).
2. Σημασία και περιεχόμενο της ιστορίας, ιωνική πεζογραφία, Ίωνες λογογράφοι (παραδόσεις: Α. Lesky, *Ιστορία της αρχαίας ελληνικής λογοτεχνίας* (μετ. Α.Γ. Τσοπανάκης), Θεσσαλονίκη ⁵1981, σσ. 320-324· Μαρωνίτης, *Ηρόδοτος*, σσ. 22-30).
3. Βίος Ηροδότου: γέννηση, ταξίδια και επίδρασή τους στο έργο του, θάνατος (παραδόσεις: Ρ.Ε. Easterling-B.M.W. Κνοχ, *Ιστορία της αρχαίας ελληνικής λογοτεχνίας* (μετ. Ν. Κονομή, Χρ. Κριμπά, Μ. Κονομή), Αθήνα ²1994, σσ. 566-570 ή Ρεγκάκος, *Επινοώντας το παρελθόν*, σσ. 53-62).
4. Έργο Ηροδότου: περιεχόμενο, συστατικά στοιχεία (ιστορική αφήγηση, παρενθήκες και προσθήκες, εθνογραφικές και γεωγραφικές προσθήκες, νουβέλες και ανέκδοτα), το θέμα της σύνθεσης του έργου ή 'ηροδότειο' ζήτημα (παραδόσεις: Μαρωνίτης, *Ηρόδοτος*, σσ. 72-88· ειδικά για νουβέλες και ανέκδοτα βλ. Μαρωνίτης, *Επτά νουβέλες*, σσ. 11-14· για το 'ηροδότειο ζήτημα' βλ. Ρεγκάκος, *Επινοώντας το παρελθόν*, σσ. 62-71). Πηγές της Ιστορίας: γραπτές και προφορικές πηγές, Ηρόδοτος και προφορικότητα (παραδόσεις: Ρεγκάκος, *Επινοώντας το παρελθόν*, σσ. 71-74). Ο Ηρόδοτος ως ιστορικός (παραδόσεις: Μαρωνίτης, *Ηρόδοτος*, σσ. 110-115). Αξιοπιστία Ηροδότου (Μαρκιανός, *Η διδασκαλία των Ιστοριών*, σσ. 111-115).

ΜΑΘΗΜΑ 2^ο

ΕΙΣΑΓΩΓΗ:

Αρχή και εξέλιξη της ιστοριογραφίας: από τους λογογράφους στον Θουκυδίδη. Συγκριτική μελέτη κειμένων από Εκαταίο, Ηρόδοτο και Θουκυδίδη (παραδόσεις: Μαρωνίτης, *Ηρόδοτος*, σσ. 40-42· Κ. Raaflaub, «Φιλοσοφία, επιστήμη, πολιτική: ο Ηρόδοτος και οι πνευματικές τάσεις της εποχής του» στο Bakker-de Jong-van Wees, (εκδ.), *Εγχειρίδιο ηροδότειων σπουδών* (μετ. Κ. Δημοπούλου), σσ. 153-158.

ΜΑΘΗΜΑ 3^ο

ΚΕΙΜΕΝΟ: Προοίμιο (κεφ.1.1-5)

Μετάφραση, σχολιασμός και ανάλυση από άποψη δομής, περιεχομένου, ηροδότηας μεθόδου (ορθολογισμός, τεκμηρίωση) και ύφους (πλάγιος παρεμφατικός λόγος): ανάδειξη των ρητορικών στοιχείων και ηροδότηων αντιλήψεων ((παραδόσεις: Γ. Ζωγράφου, «Αντιθετικές εκδοχές στον Ηρόδοτο», σσ.215-225· Bakker, «Η ανάδειξη της Ιστορίας: Ηροδότη Ιστορίας απόδεξις» στο *Εγχειρίδιο ηροδότηων σπουδών*, σσ. 27-33)· Μαρωνίτης, *Ηρόδοτος*, σσ. 130-132 (για πλάγιο απαρμφατικό λόγο)· Μαρκιανός, Η διδασκαλία των *Ιστοριών*, σσ. 35-38 (για βασικές ερμηνευτικές αρχές και αντιλήψεις του Ηροδότη: ορθολογισμός, κυκλική πορεία της ιστορίας· Κωνσταντινόπουλος, σσ. 47-52 ή Περυσινάκης, *Η έννοια του πλούτου*, σσ. 176-179, ή Ρεγκάκος, *Επινοώντας το παρελθόν*, σσ. 75-76 (για μέθοδο)).

ΜΑΘΗΜΑ 4^ο

ΚΕΙΜΕΝΟ: Η νουβέλα Γύγη-Κανδαύλη (κεφ. 1.8-12)

Μετάφραση, σχολιασμός και ανάλυση από άποψη περιεχομένου, δομής και αφηγηματικής τεχνικής, όπου αναδεικνύονται τα ηροδότηα αφηγηματικά μέσα: επανάληψη ((ως δομικό στοιχείο, ως αφηγηματικό τέχνασμα (κυκλική σύνθεση ή ring composition), ως μέσο για τη σκιαγράφηση χαρακτήρων)), δραματοποίηση της αφήγησης (παραδόσεις: Μαρκιανός, Η διδασκαλία των *Ιστοριών*, σσ. 92-95)· ανάδειξη των νουβελαιών χαρακτηριστικών-επίδρασης από τραγωδία (παραδόσεις: Μαρωνίτης, *Επτά νουβέλες*, σσ. 157-163). Ακόμα, η εκδίκηση στον Ηρόδοτο (παραδόσεις: η θεοκρατική αντίληψη (παραδόσεις: Ρεγκάκος, *Επινοώντας το παρελθόν*, σσ. 133-137 ή *Ερμηνευτικό Υπόμνημα* των Asheri-Lloyd, μετ. Δ. Σκουρέλλος, σσ. 43-47).

ΜΑΘΗΜΑ 5^ο

ΚΕΙΜΕΝΟ: Το ανέκδοτο για τον Αρίωνα (κεφ. 1.23-24)

Μετάφραση και σχολιασμός από άποψη περιεχομένου. Χρήσιμο για την ανάλυση το άρθρο του Σκιαδά «Το ‘Δίλημμα’ του Αρίωνος». Ανάδειξη του ευτράπελου χαρακτήρα του και των προβληματισμών αναφορικά με τη σκοπιμότητα της παράθεσης και τη λειτουργία του στην *Ιστορίην* (άρθρο του Hooker, “Arion and the Dolphin”: μετάφραση, διασκευή, Γ. Ζωγράφου).

ΜΑΘΗΜΑ 6^ο

ΚΕΙΜΕΝΟ: Ο διάλογος Κροίσου-Σόλωνας: λόγος περί ευτυχίας (κεφ. 1.29-33)

Μετάφραση και σχολιασμός: προγραμματική του θέση στο ηροδότηο έργο, προβληματισμός για την ιστορικότητά του, σχολιασμός των εννοιών *δλβος*, *εύτυχίη*, *εύδαιμονίη* (παραδόσεις: *Ερμηνευτικό υπόμνημα* των Asheri-Lloyd, σσ. 286-288),

σχολιασμός και συγκριτική μελέτη των υποδειγματικών, κατά Σόλωνα, τύπων ευτυχημένων ανθρώπων (Τέλλου, Κλέοβι και Βίτονα) μεταξύ τους και σε σχέση με τον Κροίσο (παραδόσεις: Arieti, *Discourses*, σσ. 46-50, μετάφραση, διασκευή Γ. Ζωγράφου· Lloyd, “Kleobis and Biton”, μετάφραση, διασκευή Γ. Ζωγράφου)· ανάλυση από άποψη δομής με ανάδειξη των ρητορικών τους στοιχείων: αντιθετική άρθρωση των (διαλόγων, ανταγωνιστικός χαρακτήρας τους με αντικρουόμενες θέσεις για το ίδιο θέμα, δομή με ρητορικά χαρακτηριστικά -ανίχνευση σοφιστικών επιδράσεων. Σε θεωρητικό επίπεδο αναπτύσσεται το θέμα των σχέσεων του Ηροδότου με τη σοφιστική κίνηση (παραδόσεις: Raaflaub, «Φιλοσοφία, επιστήμη, πολιτική» στο *Εγχειρίδιο ηροδότειων σπουδών*, σσ. 163-164) και των αντιλήψεών του για το *θειόν* (παραδόσεις: Μαρκιανός, *Η διδασκαλία των Ιστοριών*, σσ. 38-40 ή Περυσινάκης, *Η έννοια του πλούτου*, σσ. 163-170 ή Μαρωνίτης, *Ηρόδοτος*, σσ. 105-108).

ΜΑΘΗΜΑ 7^ο

ΚΕΙΜΕΝΟ 1: Η νουβέλλα Άτυ-Άδραστου (κεφ.1.34-45)

Μετάφραση και σχολιασμός (παραδόσεις)· ανάλυση της νουβέλλας με ανάδειξη των τραγικών της χαρακτηριστικών (παραδόσεις: Μαρωνίτης, *Επτά νουβέλλες*, σσ. 166-167) και του αντιλογικού και με σοφιστική χροιά χαρακτήρα των διαλόγων (παραδόσεις)· οι χρησμοί, τα όνειρα και οι οίωνοί στην *Ιστορίην*, (Μαρκιανός, *Η διδασκαλία των Ιστοριών*, σσ. 40-43).

ΚΕΙΜΕΝΟ 2: Ο Κροίσος στην πυρά (κεφ.1.85-92)

Μετάφραση και σχολιασμός σημαντικών χωρίων με βάση το *Ερμηνευτικό υπόμνημα* των Asheri-Lloyd, σσ. 350-353· εκμετάλλευση του θέματος από άλλες μορφές τέχνης (αγγειογραφία, ποίηση): εικονογραφία αγγείου του Λούβρου, Επίνικος 3 του Βακχυλίδη - σχολιασμός και σύγκριση των παραστάσεων του θέματος μεταξύ τους και με την ηροδότεια περιγραφή (παραδόσεις: Segal, “Croesus on Pyre”, σσ. 39-45, μετάφραση, διασκευή Γ. Ζωγράφου)· ο σοφός σύμβουλος στον Ηρόδοτο (παραδόσεις με βάση το άρθρο του Lattimore, “The Wise adviser in Herodotus”, σσ. 24-35 σε μετάφραση και διασκευή Γ. Ζωγράφου)· ηθική στον Ηρόδοτο: το θέμα της θείας επέμβασης και της ανθρώπινης ελευθερίας (Μαρκιανός, *Η διδασκαλία των Ιστοριών*, σσ. 43-49)· το μοντέλο της ανόδου και της πτώσης ενός ηγεμόνα (Immerwahr, *Form and Thought*, σσ. 76-77, μετάφραση, διασκευή Γ. Ζωγράφου).

ΜΑΘΗΜΑ 8^ο

ΚΕΙΜΕΝΟ: Η προϊστορία της Ελλάδος (κεφ.1.56-58)

Μετάφραση, σχολιασμός (παραδόσεις, *Ερμηνευτικό υπόμνημα των Asheri-Lloyd*, σσ. 313-318): δίδεται έμφαση στη μέθοδο και την αξιοπιστία του ιστορικού, η οποία επιχειρήθηκε να διερευνηθεί και μέσα από τη συγκριτική εξέταση των κεφαλαίων αυτών με το ανάλογο κεφ. 1.3 της 'Αρχαιολογίας' του Θουκυδίδη (παραδόσεις: Γ. Ζωγράφου, «Η δύναμη της αύξησης του έλληνικού σε Ηρόδοτο και Θουκυδίδη», σσ. 224-228).

ΜΑΘΗΜΑ 9^ο

ΕΙΣΑΓΩΓΗ στον αιγυπτιακό λόγον ((από το βιβλίο του A. Lloyd, *Introduction*, Οι τάσεις της σκέψης του Ηροδότου, σσ. 141-9, 154-5, 160-5: *θωμάσιον*, είδη επιχειρημάτων, *post hoc ergo propter hoc*, είδη επιχειρημάτων, *φιλοβάρβαρος* (διασκευή, μετάφραση. Γ. Ζωγράφου)).

ΚΕΙΜΕΝΟ: το θέμα των πλημμυρών του Νείλου (2.19-27)

Τι είναι οι λόγοι (Ηροδότου *Ιστορίαι*. Βιβλίο πρώτο: Κλειώ. Εισαγωγή, μετάφραση, σχόλια Η. Σπυρόπουλος, Αθήνα 1977, σ. 73). Εθνογραφία και γεωγραφία στην *Ιστορίην* (παραδόσεις).

Μετάφραση, σχολιασμός και ανάλυση με έμφαση, πρώτον, στη μέθοδο του Ηροδότου· δεύτερον, στο ύφος με ιδιαίτερη αναφορά στις πρωτοπρόσωπες παρεμβάσεις και το πολεμικό ύφος –σχέσεις του με τα πνευματικά κινήματα της εποχής (ίωνες φυσικούς, ιπποκρατικούς, σοφιστές) (παραδόσεις: Raaflaub, «Φιλοσοφία, επιστήμη, πολιτική» στο *Εγχειρίδιο ηροδότειων σπουδών*, σσ. 160-61 και 164-167.

ΜΑΘΗΜΑ 10^ο

ΚΕΙΜΕΝΟ: Η προέλευση του Ηρακλή (2.43-45)

Μετάφραση, σχολιασμός και ανάλυση με έμφαση, πρώτον, στη μέθοδο του Ηροδότου: διπλές εκδοχές, πηγές και γνωστικά μέσα, επιχειρηματολογία και είδη επιχειρημάτων που την απαρτίζουν, κριτική στάση έναντι του υλικού, αξιοπιστία του (παραδόσεις: άρθρο D. Müller, «Ο Ηρόδοτος εισηγητής του εμπειρισμού;», *Φιλολογος* 31 (1993), σσ. 29-50, μετ. Δ. Ιακώβ)· δεύτερον, στο ύφος με ιδιαίτερη αναφορά στις πρωτοπρόσωπες παρεμβάσεις και το πολεμικό ύφος –σχέσεις του με τα πνευματικά κινήματα της εποχής (ίωνες φυσικούς, ιπποκρατικούς, σοφιστές) (παραδόσεις: Raaflaub, «Φιλοσοφία, επιστήμη, πολιτική» στο *Εγχειρίδιο ηροδότειων σπουδών*, σσ. 160-61 και 164-67)· η ερμηνευτική αρχή *post hoc ergo propter hoc* και η λειτουργία της στο συγκεκριμένο κείμενο.

ΜΑΘΗΜΑ 11^ο

ΚΕΙΜΕΝΟ 1: Η Ελένη στην Αίγυπτο (2.112-120)

Μετάφραση, σχολιασμός και ανάλυση. Δίδεται έμφαση, πρώτον, στη στάση του ιστορικού έναντι του μύθου, σε θέματα ομηρικής κριτικής και μεθόδου (πηγές και επιχειρηματολογία)· δεύτερον, σε ορθολογισμό και ηροδότεια ρητορεία (παραδόσεις).

ΚΕΙΜΕΝΟ 2: Ίδρυση μαντείων Αμμωνος Διός και Δωδώνης (2.54-58)

Μετάφραση, σχολιασμός και ανάλυση με έμφαση στη μέθοδο του Ηροδότου και ιδιαίτερα στη χρήση διπλών εκδοχών και την κριτική πραγμάτευση του υλικού του· η αρχή του *post hoc ergo propter hoc* (παραδόσεις).

ΜΑΘΗΜΑ 12^ο

ΚΕΙΜΕΝΟ: Η συζήτηση για τα πολιτεύματα (3.80-82)

Μετάφραση και σχολιασμός με ανάδειξη του ανταγωνιστικού χαρακτήρα των λόγων, των ρητορικών τους χαρακτηριστικών και της σοφιστικής επίδρασης στον Ηρόδοτο (παραδόσεις). Χαρακτηριστικά των αντιλογιών (Romilly, *Ιστορία και λόγος στον Θουκυδίδη*, σσ. 193 κκ.) και ανίχνευσή τους στο κείμενο. Οι πολιτικές ιδέες του ιστορικού (Μαρκιανός, σσ. 49-58).

ΜΑΘΗΜΑ 13^ο

ΚΕΙΜΕΝΟ: Η ναυμαχία της Σαλαμίνας (8.83-96) Μετάφραση και σχολιασμός (παραδόσεις).